

Lenine, leider der bolsjewisten.

stemd, zoo de oorlog maar eindigen kon! Dan schafte Lenine de burgerbladen af; deze zouden dus hun stem niet meer kunnen laten hooren.

Maar de bolsjewisten waren daarentegen meester van het telegrafisch agentschap en maakten over de gansche wereld hun overwinning bekend.

Het revolutionair militair komiteit, dat nu het gezag bezat, gelastte de aanhouding van Kerensky en Korniloff, doch de laatste was naar het Zuiden gevlucht.

Den 9ⁿ November werd een besluit genomen, dat de revolutie veel aanhangers bijbrengen moest. Het bepaalde, dat de grond nationaal eigendom was en onder de boeren verdeeld zou worden.

Den 12ⁿ November zouden er verkiezingen plaats hebben voor de samenstelling eener Constituante. Vladimir Oulianoff (of Lenine) onderteekende die besluiten. Bronstein (Trotsky) werd kommissaris van het volk. De raad der volkskommissarissen werd meester van de pers en nam redaktiebureelen en drukkerijen in beslag, verjoeg het personeel en plaatste er zijn eigen aanhangers.

Maar in de omgeving waren regeeringstroepen. Kerensky gelastte hen tegen Petrograd op te rukken. Eenige divisies waren hem trouw gebleven.

Zij stootten bij Gatchina op de voorhoede der roode garden. Een gevecht ontstond, bloedig, maar kort. De garden weken en de regeeringstroepen bezetten Gatchina.

Dadelijk rukten ze op en den 10ⁿ namen ze Slavianski. Daar voorbij lag een sterkere groep bolsjewisten, onder bevel van luitenant kolonel Mouravieff, die over kanonnen beschikte. De kanonnen bulderen van weerszijden, als een voorbereiding van de worsteling om de hoofdstad. Kerensky bevond zich te Gatchina.

Trotsky begreep, dat alles van het gevecht zou afhangen en riep de arbeiders op, om zich te bewapenen, loopgraven te maken, barrikaden op te richten.

Den 12ⁿ ontbrandde de strijd bij Tsarkoé-Sélo. Hevig was hij. Mannen van 't zelfde volk bevochten elkaar hardnekkig. Dooden vielen, gewonden werden in groote massa heen gedragen. Onstuimig stormden de bolsjewisten aan. In de regeeringstroepen waren weifelaars. De weerstand werd gebroken. Vrij ordelijk toch nog trokken Kerensky's divisies terug, achtervolgd door de bolsjewisten.

Den volgenden dag vielen deze weer aan, doch moesten nu geen groote krachtsinspanning meer doen. De regeeringstroepen sloegen ordeloos op de vlucht.

Kerensky moest in alle haast Gatchina verlaten, waar de bolsjewisten binnendrongen. Hun aanvoerder vaardigde deze proklamatie uit:

«Den 30ⁿ Oktober (Russische stijl) heeft het revolutionair leger in een zeer hevig gevecht bij Tsarkoé-Sélo, de contra-revolutionaire troepen van Kerensky en Korniloff volledig geslagen.

In den naam der revolutionaire regeering noodig ik alle regimenten der revolutie, die onder mijn bevelen zijn, uit, aan de vijanden der revolutionaire democratie te weerstaan, en alle maatregelen te nemen, om zich meester te ma-

Trotsky.

ken van Kerensky, en zich insgelijks te verzetten tegen alle dergelijke avonturen, welke de overwinningen der revolutie en den triomf van het proletariaat bedreigen.

Leve het revolutionaire leger ! »

Mouravieff.

Deze nederlaag van Kerensky was dus de zege van het bolsjewisme in Petrograd.

Vele Czaristen en aanhangers van Kerensky ontvluchtten de stad of verborgen zich. Lenine was er nu oppermachtig.

Doch men moest nu afwachten hoe alles te Moskou verliep. Laten wij dit verhalen aan de hand van een ooggetuige, den heer René Herval, die zich daar met de groep Fransche, zware artillerie bevond.

Ook te Moskou liepen dreigende geruchten.

« Reeds eenigen tijd », verhaalt de schrijver « verwachtte men ernstige gebeurtenissen.

Den 1ⁿ November vereenigden zich officieren in de militaire school Alexander (Kadettenschool) in Arbate, de rijkste wijk der stad.

Wij zelf reden daar per auto voorbij, toen we ons naar onze batterijen begaven en bemerkten, dat de gebouwen door gewapende kadetten bewaakt werden.

Den 9ⁿ November klonken geweerschoten in het centrum der stad. In den nacht hoorden we een fusillade in een kazerne, bij het kamp van Khadinka, in onze buurt. De eerste knallen klonken rond middernacht, de andere om vier uur 's morgens.

Als het licht werd, zagen we dat het kantonnement door bolsjewistische troepen, die kanonnen hadden, omringd was. Verscheidene stukken stonden nauwelijks 200 meter van ons opgesteld.

Toch vertrok een kamion om, als naar gewoonte, de artilleurs uit de kazerne bij de Moskva, in het centrum der stad, te gaan onderrichten. Die artilleurs verklaarden, dat er geen instructie werd gehouden. Zij bewaakten de stukken op de binnenplaats.

Tegen wie? Een van hen, die ondervraagd werd, antwoordde: « Tegen de sombere massa's ».

Meer konden wij niet vernemen, zeker daar de arme kerel er zelf niet meer van wist.

Terwijl de kamions naar het kamp terugkeerden, werden ze verscheidene malen aangehouden: soldaten en gewapende burgers wilden ze opeischen. Maar de flinke houding van den detachement-overste wekte ontzag en allen kwamen ten slotte zonder verderen hinder in het kantonnement terug.

's Namiddags kwamen eenige officieren in het kamp. De stad was geblokkeerd.

Eindelijk begreep men iets van den rechten toestand. De bolsjewisten stonden tegenover de kadetten. De eersten hadden echter snel hun maatregelen genomen en bezetten reeds de gansche stad en de omgeving met uitzondering van de Kadettenschool en de buurt er om heen, de wijk Arbate dus, en verder van een deel der wijk Lefortova, waar eveneens een Kadettenschool stond. Alexis geheeten.

De kadetten hadden slechts enkele kleine stuk

ken, terwijl hun tegenstanders over al de artillerie van Moskou meester waren.

Het gemeentebestuur noemde zich nu komiteit van openbaar welzijn. Een aantal burgers, meestal studenten, vormden een witte garde, om de kadetten en dat komiteit te steunen.

De Franschen bevonden zich nu in een zonderlingen toestand.

« 's Avonds » vertelt Herval, « kregen wij verdracht bezoek.

Een kerel, die zich verklaarde van Russische nationaliteit, maar Fransch luchtvaart-officier te zijn, vroeg een vertrouwelijk gesprek met kapitein G. Hij beweerde dat de kommandant van Moskou hem gestuurd had om te vragen, of wij bereid zouden zijn, zoo noodig tegen de bolsjewisten op te trekken.

De vraag scheen vreemd: de zoogezegde boodschapper droeg de Fransche blauwe uniform onder een kakhi mantel; hij sprak zeer goed Fransch, maar zijn verhaal scheen verdacht. De kapitein zond hem naar den kommandant M., niet zonder hem gezegd te hebben, dat wij ons niet in de binnenlandsche twisten der Russen zouden mengen.

« Maar ik zie, dat gij wapens bezit », hernam de onbekende.

« Wij zullen ze gebruiken, als we aangevallen worden », antwoordde de kapitein, « maar dan zullen de aanvallers zonder twijfel daarover spijt hebben. »

Kommandant M. gaf den man een ontkennend antwoord.

Den volgenden dag heschen we de driekleur, om wel te toonen, dat wij geen deel aan de gebeurtenissen zouden nemen, maar geëerbiedigd wilden worden.

Intusschen hoorde men steeds geweerschoten.

Den 12ⁿ November om acht uur kwam er weer bezoek en wel van een patroelje gewapende soldaten, aangevoerd door een burger, die er niet vertrouwbaar uitzag.

De kapitein vroeg hun, wat zij verlangden.

« Wij willen een huiszoeking doen », antwoordde de burger. « men heeft ons gezegd, dat er hier contra-revolutionaire vergaderingen gehouden worden in de kelders van het paviljoen. Het schijnt ook dat er wapens en alcoholische dranken verborgen zij. »

« Wij hebben onze wapens », hernam de kapitein, « en dat is niet buitengewoon of geheimzinnig, want we zijn militairen. Overigens kunt ge een huiszoeking doen. Maar ik moet u herinneren, dat ge hier in een Fransch kantonnement zijt, en wat ge dus doet, is niet te verdedigen. »

« In dat geval », verontschuldigde zich de burger, « dringen wij niet aan. Gij geeft ook uw woord en dat is voldoende. »

Intusschen hadden de posten, baïonet op het geweer, de patroelje omringd en zulks was ook een reden voor den man om heen te gaan. Trouwens zijn zending was volbracht, hij kwam slechts zien wat er bij ons voorviel. »

Uit deze aanhalingen blijkt reeds, dat de toestand te Moskou nog onzeker was. In de eene wijk wist men niet, wat er in de andere voorviel.

In waarheid waren de bolsjewisten meester: ze bevonden zich met een macht van misschien 100.000 man. Zij hadden zonder strijd het Kremlin kunnen bezetten en plaatsten hun sovjet in 't voormalig paleis op het Skobelevplein. Hun gepantserde autos reden voortdurend door de straten, dreigend met machinegeweren. Tegenover hen stonden niet meer dan 3000 kadetten en officieren.

Kerensky liet hier niets van zich hooren.

In de door de bolsjewisten bezette wijken, was veel volk op straat. Maar de strijd woedde in de buurt der beide kadettenscholen. Deze werden door de bolsjewisten gebombardeerd en de kadetten schoten met hun kleine stukken terug. Mitrailleurs staken door gaten in de muren. Bestormingen hadden plaats en werden afgeslagen.

Aan weerszijden vielen er dooden, doch niet veel; in de vier dagen, dat de strijd duurde, hoogstens twee honderd. Eenige brandende huizen gaven den indruk dat Moskou in vuur en vlam stond, doch de schade was onbeteekenend. De bevolking bleef onverschillig en wachtte den uitslag af. De voorname inwoners in de belegerde wijken, steunden de kadetten niet, maar verscholen zich om de beschieting in de kelders.

Riabtseff leidde het verzet. Maar veel officieren, die de kadetten aanvoerden, waren geheel onbekwaam. Ze behoorden tot het oud regiem en hadden nooit het front gezien.

«Een van hen», vertelt Herval, «vroeg bij het hooren van het gefluit eener granaat, of het een mitrailleur was, waarmee men schoot. Een ander vroeg bij een granaatscherf, of dit projectiel nog ontploffen kon. Deze bijzonderheden mogen onwaarschijnlijk lijken, maar zijn echt, men herinnere zich, dat het in Rusland gebeurde.»

Onder de kadetten waren knapen van veertien jaar. Het verzet kon niet lang duren. Toch hadden de kadetten eenige auto-kanonnen die de bolsjewisten aanvielen.

De bolsjewistische pers schreef, dat de Fransen er aan hielpen. De Fransche kommandant protesteerde tegen die aantijging.

De witte garde steunde de kadetten, maar vermocht weinig.

Geen regeeringstroepen daagden op, al liep het gerucht. En den 15^{en} September moesten de contra-revolutionairen hun strijd opgeven. Om vijf uur 's avonds sloot het revolutionair komitee een overeenkomst met het stadsbestuur of komitee van openbaar welzijn. Dit werd ontbonden.

De witte garde moest haar wapens inleveren en werd gelicentieerd. In de kadettenscholen mocht men slechts de wapens behouden, welke noodig waren voor de instructie. De wederzijdse gevangenen moesten vrijgelaten worden.

Het revolutionair komitee vaardigde dan de volgende proklamatie uit:

Kameraden, arbeiders en soldaten,

«De kadetten en de witte garde hebben zich overgegeven. Na een bloedige worsteling, dank aan de heldhaftige pogingen der soldaten en werklieden, door het bloed verbonden, werden de vijanden van het volk overwonnen. Talrijke

slachtoffers zijn in den strijd omgekomen. Het kostbare bloed van het volk is overvloedig vergoten voor het werk van den vrede en de vrijheid.

Nooit zal het revolutionair volk deze slachtoffers en dit bloed vergeten.

Eer en roem aan de gevallen kampioenen.

Het werk van hun leven voortzetten, zal het evangelie der levenden zijn.

Leve de zege! Leve het gezag der Sovjets!»

Wat was natuurlijk zeer overdreven ongesteld. Zoo bloedig had men niet gestreden en het aantal slachtoffers was betrekkelijk klein.

Herval vertelt: «Den 22ⁿ konden enkelen onzer, die over het roode plein gingen, een kuil langs den muur van het Kremlin zien, tusschen de poorten Nikolsky en Spassky.

Den volgende dag begroef men hier de in den strijd gevallen bolsjewisten. Lange roode banieren met gulden letters hingen aan de muren tot in den kuil. Een dichte menigte woonde de teraardebestelling bij.

Den 26ⁿ November begroef men de gesneuvelde kadetten. In den lijkstoet werden veertig doodkisten gedragen. De menigte hield zich eerbiedig en er had niet de minste betooging plaats.

De contra-revolutionairen weken naar de Don-provincie, waar de hoofdmans der kozakken, generaal Kaledine zou trachten hen te organiseren.

Te Kiev waren de bolsjewisten na een gelijk-aardigen strijd als te Moskou verslagen.

Maar te Petrograd en te Moskou hadden Lenin en Trotsky dus het gezag in handen.

Geweldiger dan in militair optreden, bleek de revolutie echter in de ekonomische gevolgen.

XVII.

Bolsjewistische dekreten. — De wapenstilstand aan het Russisch front. — Algemeen overzicht van den toestand in Europa.

De voornaamste besluiten door Lenine genomen, waren dat van de socialisatie van de eigendommen en dat van den vrede, zooals we reeds zeiden.

Ziehier het eerste dekreet en zijn voornaamste bepalingen:

«Het eigendom der landbezitters wordt onmiddellijk afgeschaft en kan niet terug gekocht worden.

De domeinen der eigenaars evenals alle gronden van de kroon, de kloosters en kerken, met gansch hun inventaris en veestapel, hun gebouwen en afhankelijkheden worden ter beschikking gesteld van de komiteeën der landerijen en de landelijke arrondissementsraden, tot de Constituante besluiten nemen zal.

Alle beschadiging van in beslag genomen goederen, die voortaan aan het geheele volk behooren, wordt een ernstige misdaad verklaard, strafbaar door de revolutionaire rechtbank. De landelijke arrondissementsraden zullen de noodige

Verwoest dorp, zooals het zich vertoonde na den terugtocht der Russen.

maatregelen nemen, om de stipte orde te doen heerschen bij de inbeslagneming der domeinen van de eigenaars, bij het opmaken der nauwkeurige inventaris van de in beslag te nemen goederen, en de revolutionaire bewaking van alle eigendom, die aan het volk overgaat: gronden, werktuigen, vee, voorraad, enz.

De grond van de eenvoudige boeren en kozaken wordt niet in beslag genomen. »

De bolsjewisten traden dus dadelijk resoluut op, zonder de minste weifelingen. En met dezen maatregel wonnen ze de groote massa ook op het platteland, waar de boeren immers zoo lang onder den knoet geleefd hadden.

Propaganda als dus op dit gebied gevoerd, moest inslaan.

De gronden toch waren in bezit van een betrekkelijk klein aantal eigenaars. De boeren hadden reeds lang een ander regiem gevraagd.

Al zou de Constituante die kwestie bepaald moeten oplossen, toch gaf men nu reeds eenige aanwijzingen. Bij het dekreet verscheen een soort memorie van toelichting.

« Het recht van bijzonderen eigendom van grond moet voor altijd afgeschaft worden. Land mocht niet verkocht, gekocht, verhuurd of bevaard worden.

De onteigening geschiedde zonder vergoeding; de landerijen werden gemeenschappelijk bezit van het volk, dus publiek domein en mochten gebruikt worden door allen, die werken.

De getroffen eigenaars zouden door de openbare weldadigheid bijgestaan worden, gedurende den noodigen tijd om een bestaansmiddel te zoeken.

De ondergrondse voorraden, mineralen, naf-

ta, kool, zout, enz., de bosschen, de wateren, alles werd uitsluitend eigendom van den staat.

Tuinen, beplantingen, parken, broeikassen, enz. kwamen niet in aanmerking voor verdeeling, maar zouden model-kwekerijen worden, tot uitsluitend genot van den Staat en de gemeenschap.

De tuinen bij de huizen en boomgaarden werden aan hun tegenwoordige eigenaars gelaten, maar de afmetingen voor de daarvoor in aanmerking komende perceelen moesten nader bepaald worden.

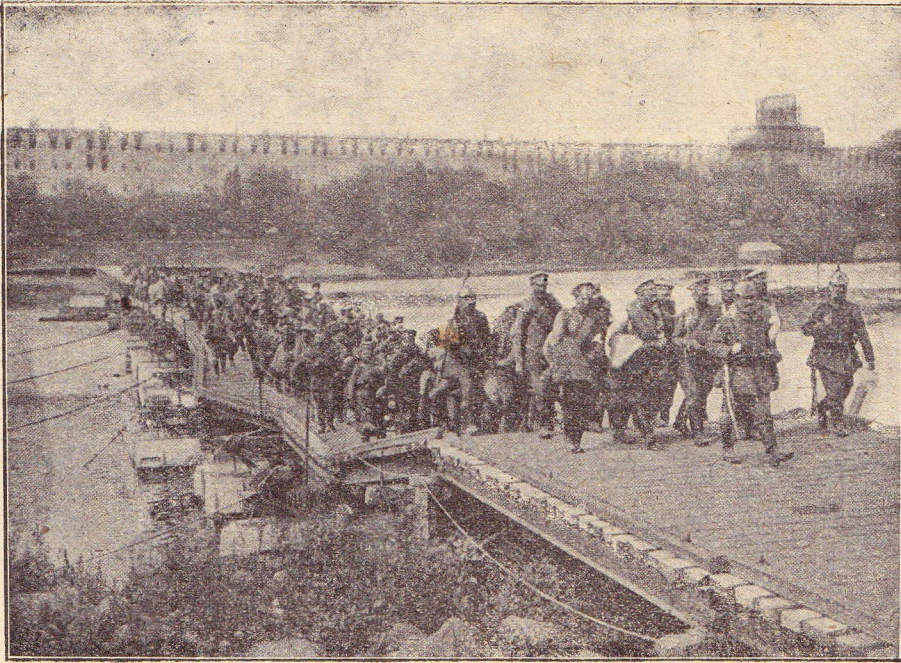
Alle burgers van Rusland, vrouwelijke als mannelijke, die willen werken, 't zij alleen, 't zij met hun gezin of in groep, konden van de landerijen genieten, maar loonarbeid zou verboden zijn. Landbouwers, die door ouderdom, tot den arbeid ongeschikt worden, kunnen niet meer van de gronden genieten, doch zullen van den staat een pensioen ontvangen. Is er een landbouwer ziek en tijdelijk tot werken onbekwaam, dan verrichten de anderen zijn taak.

Plaatselijke besturen moesten de verdeeling regelen en daarbij rekening houden van den aard, de vruchtbaarheid der landen, de behoeften van een gezin, enz.

De verdeeling is tijdelijk en moet opnieuw geschieden, als de bevolking toeneemt. Is er niet genoeg grond voor een bevolking, dan moeten zij, die buiten de verdeeling zullen vallen, naar elders uitwijken, op kosten en onder leiding van den staat. »

In theorie werd dit alles geregeld, maar de praktijk zou natuurlijk geweldige moeilijkheden meebrengen, vooral als het op verdeelen zou aankomen, want al noemden de Russische boeren elkaar nu kameraden; ondeugden als gierigheid,

Gevangengenomen Russen worden over de door Deutsche troepen geslagen pontonbrug uit de vesting Novo-Georgiewsk vervoerd.

zelfzucht, naijver, begeerlijkheid, behielden ze toch gelijk in alle standen en bij alle naties.

Veel schatrijke eigenaars, kasteelheeren, adellijke personen, werden dus plots arm, moesten hun domeinen verlaten, hadden alle gezag en macht en invloed verloren.

Voor de nijverheid gingen de bolsjewisten anders te werk. Hier was het nog geen inbeslagname, maar de patroon had feitelijk niets meer in zijn fabriek te vertellen en daalde af tot een gewoon ambtenaar, die een klein winstje behield.

Dit was het stelsel van arbeiders-kontrole. Komiteiten van ambtenaren en werklieden moesten toezicht uitoefenen op den aankoop van grondstoffen, de produktie en den verkoop hiervan tegen normale prijzen. Handelsgeheimen mochten niet meer bestaan. Alle boeken moesten voor de controle-kommissie open liggen. Deze oefende toezicht op de briefwisseling. Misbruiken moesten dadelijk aangeklaagd worden. De patroon stond dus onder zijn eigen personeel, want het dekreet luidde, dat hij zich aan de beslissingen van het controle-komitee had te onderwerpen. 't Is waar, hij kon in beroep gaan.

Veel nijveraars, die in deze maatregelen slechts een voorbereiding zagen van de algeheele inbeslagname, verkozen maar onmiddellijk hun fabrieken te sluiten, en nog te redden, wat gered kon worden. Immers kwijnde de nijverheid toch door de algemeene ontreddeering en den oorlog in de buurlanden.

Vervolgens bemoeiden de bolsjewisten zich met de huizen. Het eigendomsrecht op de huizen die zekere huurwaarde hadden en alle verhuurde woningen verviel. In de door den eigenaar bewoonde huizen, mocht de bezitter eenige vertrek-

ken voor zich zelf behouden, maar niet meer dan voor 800 roebels huurwaarde per jaar. Men begrijpt hoe de bolsjewisten zich dadelijk in de prachtige woningen van Moskou en Petrograd gingen vestigen. 't Was als in een sprookje. Velen, die in de ellendigste buurten gevestigd waren, in krotten en stulpen, betrokken nu de salons der aristokratie.

Wie de toestanden onder het Czarisme kent, de schandelijke verwaarloozing der massa, zal moeten toegeven, dat de vroegere machthebbers nu ook wel wat oogstten, hetgeen ze gezaaid hadden.

't Werd verboden aan de voormalige huiseigenaars huur te betalen. Deze moest in handen komen der plaatselijke besturen of staatsbanken. Voor de inning had een huiskomitee te zorgen. En zoo'n komiteit zag men nu in elke woning. 't Bestond uit de bewoners, en ieder moest op zijn beurt aan den ingang de wacht betrekken, om de orde te handhaven, en plunderingen te voorkomen. Immers kon het gebeuren, dat men bij thuiskomst andere bewoners in zijn vertrekken vond. Dat velen in 't geheel geen huur betaalden en bij 't verval van den termijn een ander nestje opzochten, is te begrijpen.

Door gansch Europa, ja, over de gansche wereld werd ontroering gewekt, door den bolsjewistischen maatregel tegen de banken. Deze, die men de hoeksteen van het kapitalisme noemde, zouden natuurlijk niet aan de bezorgdheid van het nieuw regiem ontsnappen.

Een eerste maatregel was het verbod meer dan 180 roebel per week uit te betalen aan hen, die er geld in bewaring hadden. Dat was een bespottelijk sommetje in dezen tijd van ellende en duurte.

En de roebel had een lagen koers en zakte maar steeds.

Natuurlijk moest men nu ook nagaan, of het gebod gevolgd werd en dus verschenen er voortdurend kommissarissen, patroeljes, allerlei kontroleurs, om de boekhouding na te zien. De banken verkozen dan maar te sluiten.

Nu nam de raad der volkskommissarissen een anderen maatregel. 't Was den 25ⁿ December. Om tien uur trok men tegen de banken te velde.

En Herval schrijft :

« De aangeduide slachtoffers waren te Petrograd eerst de « Crédit Lyonnais », de « Banque Internationale », de « Handelsbank », de « Russo-Asiatique », de « Volga-Kama », de « Escomptobank », de « Siberische bank », de « Centrale bank », het « Onderling Krediet » en nog een gansche rij anderen volgden.

Afdeelingen der roode garde en der matrozen verschenen per auto voor deze inrichtingen en hielden voorloopig allen aan, die er tegenwoordig waren. De bedienden en het publiek werden afgetast. Dan vereenigde in iedere bank de kommissaris het personeel en deelde het mee, dat er een dekreet was genomen tegen de private banken, daar deze het nieuw stelsel saboteerden en hun rekeningen ontdoken, door het listig bedrogstelsel, dat men boekhouding noemt. »

Het dekreet luidde als volgt :

« In het belang van de regelmatige organisatie der volks-ekonomie en met het doel de bankpekulatie voor goed te kortwieken, verklaart de Raad der kommissarissen :

1. De bankoperaties worden tot een staatsmonopolium verklaard.

2. Alle private banken, door aandeelen tot vereenigingen ingericht en de bankinstellingen worden aan de Staatsbank gehecht.

3. Aktief en passief der in beslag genomen ondernemingen worden door de Staatsbank overgenomen.

4. De wijze van versmelting der private banken met de Staatsbank zal door een dekreet bepaald worden.

5. Het voorloopige bestuur der private banken wordt overgegeven aan een raad van de Staatsbank.

6. De belangen der kleine geldbeleggers worden geheel gewaarborgd. »

Dit laatste artikel werd nader verklaard : « Het spaargeld der werkers zou geëerbiedigd worden, maar de politiek jegens de groote kapitalisten zou zonder genade zijn. »

En men voegde er bij :

« Deze stap beteekent, dat we openlijk en rechtstreeks de sociale revolutie aangevangen hebben. »

Zoo las men dus aan het verzamelde personeel dit dekreet voor. Sommige bankbestuurders slaagden er in te vluchten, en ontsnapten naar Zweden of andere landen. Zij waren bijtijds weg, want er werden bevelen uitgevaardigd, de direktors aan te houden.

Men liet de banken door roode garden en matrozen bewaken.

Op dit eerste besluit volgde een tweede :

1. Alle sommen bewaard in de brandkassen der banken moeten in de Staatsbank gestort worden, op loopende rekening der klanten.

2. Al de huurders van brandkassen moeten bij den eersten oproep in de banken verschijnen, met hun sleutels, om de overdracht bij te wonen.

3. Alle huurders, die in de drie dagen na den oproep niet verschijnen, worden beschouwd de overdracht te weigeren met een slecht doel. Alle waarden uit hun brandkas worden door de Staatsbank in beslag genomen en zullen het eigendom van het volk zijn.

Men moest dus wel toegeven, in de hoop nog te redden, wat men kon redden. Men begrijpt, dat deze slag diepe ontroering bracht. De eigenaars verschenen dus, en moesten het aanzien, hoe het nieuw bestuur meester speelde over hun fortuin.

De geldkwestie bracht ook opschudding over de gansche wereld, zeiden wij. En geen wonder. Het nieuw bestuur erkende de schulden van het oud regiem niet. Overal waren Russische papieren verspreid. Hoeveel kleine renteniers ook in ons land en in Nederland bezaten er, 't zij van den Staat, 't zij van vereenigingen, en moesten van de interesten leven; deze werden eensklaps niet meer betaald. Frankrijk bezat voor zeventien milliard schuldbrieven in Rusland.

En nu komen we tot het punt van den wapenstilstand.

De gansche propaganda was over dit punt gevoerd : geen oorlog meer. Men dwong de Russen te strijden voor het kapitalisme. Twee kapitalistische groepen waren in strijd. Het Russische volk moest weigeren daaraan mee te doen.

't Is dus te begrijpen, dat de nieuwe partij nu dit alles in daden zou omzetten.

Wij zeiden vroeger hoe generaal Doukhonine nu opperbevelhebber was geworden, of liever stafoverste, daar Kerensky het hoogste gezag in het leger hield.

Maar Kerensky was verdwenen en dus nam Doukhonine het bevelhebberschap waar. Hij ontving op 20 November in de Stavka (hoofdkwartier) van het revolutionair komiteit het volgend bericht :

Citoyen generaal,

« De raad van de volkskommissarissen heeft op bevel van het nationaal kongres der D. S. O. raden, het gezag in handen genomen en heeft zich verbonden, aan alle volkeren en hun regeeringen een onmiddellijken wapenstilstand op alle fronten en de opening van besprekingen, over het sluiten van den vrede op democratischen grondslag voor te stellen.

Nu het gezag op de voornaamste punten van het land bevestigd is, oordeelt de Raad der kommissarissen het noodig zonder uitstel een formeel voorstel tot wapenstilstand te richten tot alle oorlogvoerende naties, zoowel aan de geallieerden als aan de vijanden.

En gelijkluidende inlichting werd door den volkskommissaris van Buitenlandsche zaken gestuurd aan alle erkende vertegenwoordigers van de geallieerde landen te Petrograd.

Wat u betreft, citoyen opperbevelhebber, ver

trouwt de Raad der volkskommissarissen u de uitvoering toe van de beslissing door het algemeen kongres der D. C. S. P. raden genomen.

Na de ontvangst dezer inlichting moet gij aan de militaire macht der vijandelijke legers het voorstel richten, onmiddellijk met de krijgsbedrijven op te houden, ten einde de vredesonderhandelingen te openen.

U met die voorloopige besprekingen gelastend, beveelt de Raad der volkskommissarissen u :

1. Hem onophoudelijk langs rechtstreekschen draad op de hoogte te houden, van den gang uwer besprekingen met de vertegenwoordigers der vijandelijke legers.

2. De wapenstilstand slechts te onderteekenen met voorafgaande toestemming van den Raad. »

V. Oulianoff Lenine,

Voorzitter van den Raad der volkskommissarissen.

Trotsky,

Kommissaris van Buitenlandsche zaken.

Krylenko,

Kommissaris van oorlog.

Doukhonine stelde zich echter niet tevreden met dit stuk. Hij wenschte meer inlichtingen en vroeg telefonisch aan Krylenko, den kommissaris voor oorlog, of men reeds antwoord had gekregen over het algemeen voorstel tot vrede. Dan wenschte hij te weten, welke maatregelen men zou nemen tegenover het Roemeensche leger, dat ook aan 't Russisch front stond.

Krylenko kon daarop geen antwoord geven.

Doukhonine betuigde dan, dat hij geen onderhandelingen kon beginnen. Wiens afgevaardigde was hij? Van een raad van volkskommissarissen. Maar dit was geen centraal gezag, steunend op het volk. Het volk had nog geen uitspraak gedaan. Er was geen Constituante. De vreemde regeeringen zouden geen gezag van dezen Raad erkennen.

Krylenko luisterde ongeduldig naar dit betoog en vroeg dan, of de opperbevelhebber volstrekt weigerde zijn opdracht te vervullen.

Doukhonine hernam, dat de uitvoering van het bevel voor hem onmogelijk was. Alleen een centraal gezag kon vrede maken.

Meer moest Krylenko niet weten. Hij achtte het onnoodig verder te spreken.

Doukhonine was geoordeeld en veroordeeld. Hij onttrok zich aan het gezag van den Raad. Hij bleek voor dezen een contra-revolutionair zijn, en had dus alle vertrouwen verloren.

Krylenko bracht de boodschap over en onmiddellijk ontsloeg de Raad den opperbevelhebber en benoemde Krylenko in zijn plaats.

Krylenko richtte nu deze dagorde tot het leger :

Soldaten,

« De vrede berust in uw handen. Laat niet toe, dat contra-revolutionaire generalen zich daarin mengen. Laat ze van nabij bewaken, om moord te voorkomen, onwaardig van het leger en handelt zóó, dat dezelfde generalen zich niet kunnen onttrekken aan het vonnis, dat hen wacht. Gij zult

een strenge revolutionaire militaire discipline handhaven.

Dat alle regimenten aan het front onmiddellijk een mandataris kiezen om besprekingen aan te vatten voor een onmiddellijken wapenstilstand met den vijand.

De Raad der volkskommissarissen laat het u toe. Houdt u op hoogte van alle fazen der besprekingen en door alle middelen, die u ten dienste staan.

Alleen de Raad der volkskommissarissen heeft het recht den wapenstilstand te sluiten. »

Krylenko.

Maar Doukhonine bleef ook niet ten achter. Hij het telegrafisch dit bericht verspreiden :

« Aan allen, per draad- of radiotelegram, aan de redakties van alle bladen, aan de gewestelijke komiteiten van de post- en telegraaf-unie, aan de verenigingen van steden, zemstoos en boeren.

Voik van Rusland ! We zijn in het vierde jaar, dat het leger in de loopgraven staat om het vaderland te verdedigen en te beschermen, tegen een vijand van buiten ; 't is het vierde jaar, dat de soldaten den last van dezen vreeselijken oorlog dragen, zonder te klagen de beproevingen aanvaardend, en de ziekten, de wonden, honger en koude, en geduldig het eind afwachting, om naar hun haard terug te keeren en hun gezin terug te zien.

Het lot heeft aan het Russisch volk een nieuwe beproeving bezorgd.

Ons land heeft de onlusten en verdeeldheid ondergaan van gemis aan gezag en het leger heeft nog allerlei beproevingen moeten lijden, verwekt door de ontredde in de bevoorradings, veroorzaakt door gebrek aan vervoermiddelen, en al de verschrikkingen der anarchie in zijn rangen gezaaid door lieden met slechte bedoelingen, die het land tot de ontbinding voeren.

Tot u, vertegenwoordigers der Russische democratie, tot u, vertegenwoordigers der steden, der Zemstoos en der boeren, wenden zich de blikken van het gansche leger, tot u richt zich zijn bede.

Groepert u allen, in naam van 's lands welzijn ! Hoog de harten ! Geeft aan onzen Russischen grond, die reeds zoo beproefd werd, een regering der gansche natie, vrij in zijn beginselen voor alle burgers van Rusland, en die haar bestaan niet verschuldigd is aan geweld of bloed of bajonetten.

Verliest geen tijd : het leger wacht uw beslissing. »

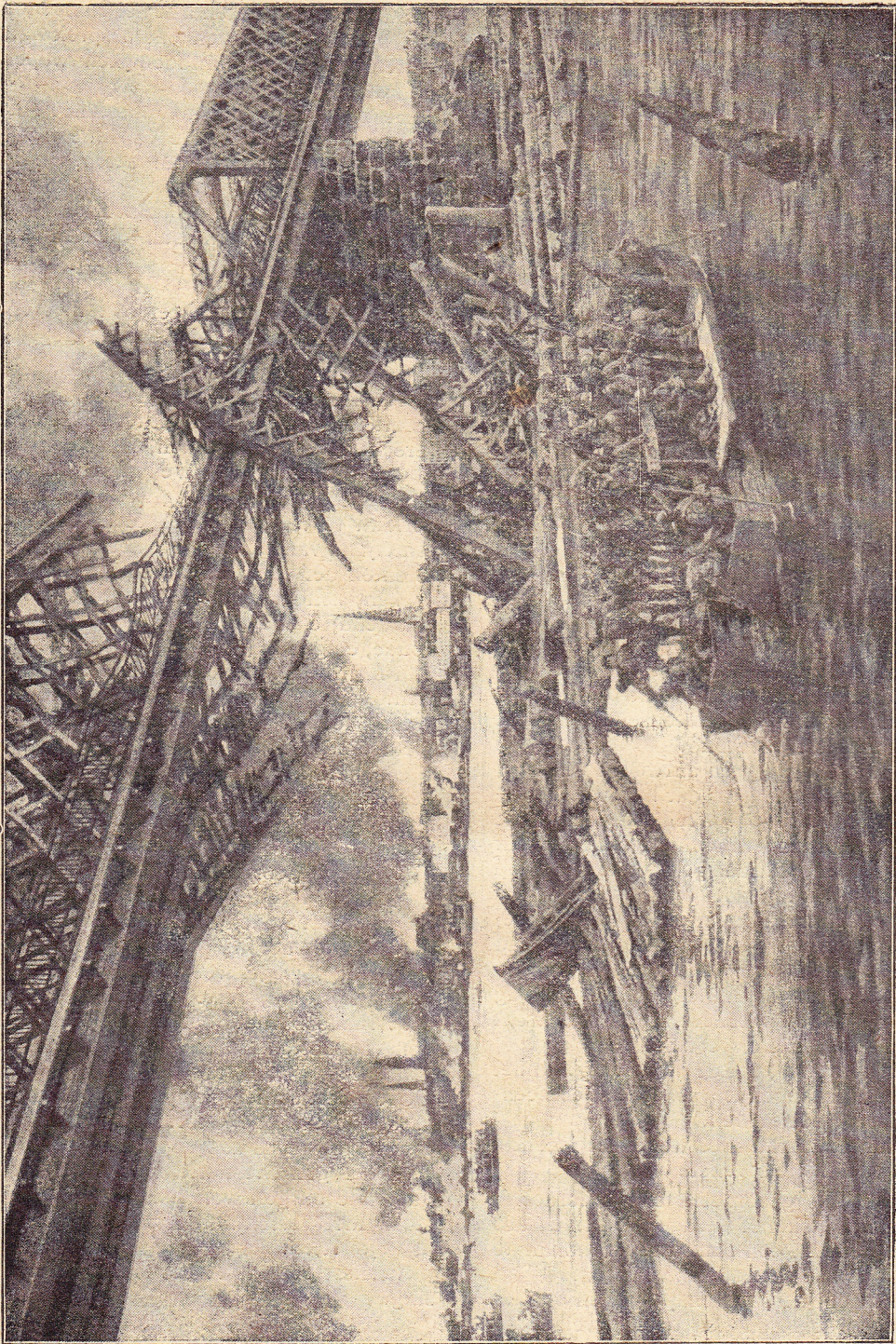
Doukhonine.

Krylenko was nog niet gerust over den uitslag. Doukhonine had nog veel invloed. Tal van legerkorpsen erkenden niet het gezag van den Raad der volkskommissarissen.

Het algemeen legerkomitee seinde hem zelfs, dat het dit gezag niet voor het ware hield, en in Krylenko den opperbevelhebber geenszins erkende.

Laten we nu even nagaan, hoe thans de toestand in Europa was.

De verovering van Riga op 3 September 1917 door de Duitschers.

Frankrijk had de gebeurtenissen trouw gevolgd. Het had vroeger Thomas naar Rusland gezonden, in de hoop, dat deze den dreigenden slag kon afweren. Het was in den tijd, toen men de revolutie nog niet doorgrondde en zelfs Bonar Law verklaarde :

« Het is voor ons waarlijk een verlichting, dat de beweging in Rusland niet op den vrede gericht is. De ontevredenheid tegen de regeering

is niet ontstaan, omdat deze den oorlog voortzette, maar omdat ze dezen niet voerde met al de wilskracht en vastberadenheid, welke het volk verwachtte.

In bezet België ook stemden zulke woorden optimistisch. Men meende er uit te kunnen opmaken, dat Engeland achter die revolutie zat.

Nu waren de oogen geopend. Er kwam een aanbod tot vredessluiting. Dat woord klonk ver-

Vernietiging van een Russische kavalierie-brigade in het vuur van Duitse infanterie.

leidelijk voor de bloedende volkeren. 't Klonk na de eerste mislukte poging van 1916. 't Had een klank van toegeving: « Vrede zonder annexaties of vergoedingen. » Ieder zou zich in zijn land terug trekken en op eigen kracht herstellen.

De vredesklok klonk weliswaar nog zwak, want 't geluid kwam uit Rusland, van heel ver dus, maar ze zou allicht sterker en sterker kunnen luiden.

Wij weten reeds, hoe er muiterij was ontstaan in het Fransche leger, ofschoon Pétain ze hersteld had.

In Frankrijk heerschte een levensmiddelenkrisis. Men moest allerlei beperkingen invoeren, had suiker- en broodkaarten, men moest zekere handelsbedrijven stop zetten, de steenkool streng verdeelen, het treinverkeer ongenadig beperken enz.

Sembat mislukte in de steenkoolregeling en na hem ook Herriot en Violette. De heer Loucheur nam die taak over. Het ministerie Briand trad in Maart 1917 af.

Het offensief aan de Somme mislukte. Nivelle moest de plaats ruimen voor Pétain. Het vertrouwen was geschokt. In Juni openbaarde zich een stakingsbeweging onder 73 vereenigingen met 98.000 arbeiders en arbeidsters. Ze werd opgelost. In dien tijd ook rees de vraag of het toegelaten zou worden dat Fransche socialistten op uitnodiging der Russen met Duitsche over vrede zouden gaan spreken. Minister Ribot verklaarde, dat alleen de regeering die taak kon vervullen, maar niet een partij.

Doch dit alles bevorderde defeatisme; men kon niet loochenen, dat er oorlogsmoeheid was. Deze indruk werd nog sterker op 't einde van Juli.

Scherper werd de toestand toen Clemenceau in den Senaat Malvy en arbeidsters. Ze werd opgelost. In dien tijd ook rees de vraag of het toegelaten zou worden dat Fransche socialistten op uitnodiging der Russen met Duitsche over vrede zouden gaan spreken. Minister Ribot verklaarde, dat alleen de regeering die taak kon vervullen, maar niet een partij.

Men vervolgde een blad « Le Bonnet Rouge » voor verstandhouding met Duitschland, dat den zoogenaamden witten vrede wilde bewerken.

Nogmaals wierp men de kwestie op der socialistten, die naar Stockholm wilden, zoowel Fransche als Engelsche. Men weigerde hun paspoorten.

Midden Augustus stelde paus Benoît XV voor den grondslag te leggen voor vredesonderhandelingen.

Wilson weigerde met de Hohenzollerns te onderhandelen.

Begin September trad het ministerie Ribot af. Men vormde dat van Painlevé met 40 leden. Dit hield stand tot November. Den 15ⁿ van deze maand kwam het ministerie Clemenceau tot stand.

In Italië verrees het kabinet Orlando.

Oostenrijk worstelde met stakingen en allerlei moeilijkheden over de nationaliteiten.

Lloyd George trad in Engeland krachtig op. Hij drong aan op bezuiniging, op een algemeene krachtsinspanning om het leger te steunen. Hij vormde te Londen een oorlogskabinet met vertegenwoordigers uit de Dominions.

In Duitschland moest de keizer hervormingen beloven.

Wij komen op dit alles nader terug, maar wilden even de atmosfeer schetsen, waarin nu dit voorstel van Rusland kwam.

Het was geen tijd meer voor illusies.

Frankrijk zag daarvan al het gevaar. Door tusschenkomst van generaal Berthelot, die tot de Fransche missie in Rusland behoorde, zond de Fransche regeering aan generaal Doukhonine een formeel protest tegen het voorstel van een wapenstilstand.

Frankrijk weigerde den Raad der volkscommissarissen te erkennen. Het drukte de verwachting uit, dat Doukhonine, van wiens vaderlands-liefde het overtuigd was, alle besprekingen voor een wapenstilstand zou verwerpen en hij in staat zou zijn, het Russisch leger tegenover den gemeenschappelijken vijand vast in de hand te houden.

Wij weten, hoe Doukhonine de zienswijze der Fransen deelde, en wat hij aan Krylenko had geantwoord.

De bolsjewisten vernamen dat protest van Frankrijk wel, maar maakten bekend, dat zij zich aan geen protesten zouden storen en desnoods de geallieerden den oorlog zouden aandoen.

Lenine en Trotsky zonden zelfs een antwoord draadloos rond:

« Wij, commissarissen van het volk, richten ons tot de geallieerde volkeren en voor alles tot de arbeiders: zijn zij van plan deze moordery voort te zetten?

Wij eischen, dat de arbeiderspartijen van de geallieerde landen onmiddellijk antwoorden op deze vraag: wilt gij met ons vredesbesprekingen openen op 2 December?

Soldaten, arbeiders en boeren van Frankrijk, Engeland, Italië, Vereenigde Staten, België, Servië, Japan en China. De vredesbesprekingen beginnen op 2 December: wij verwachten uw vertegenwoordigers. Verliest geen minuut! Weg met de winterkampagne! Weg met den oorlog! Leve de vrede en de broederschap der volkeren! »

Waarom die datum van 2 December?

Krylenko was, zooals we weten, opperbevelhebber en besloot krachtdadig te handelen. Hij zou zelf de besprekingen voor een wapenstilstand inleiden en een bolsjewistische expeditie houden tegen Doukhonine en zijn hoofdkwartier.

Het 5^e leger had zich bereid verklaard parlementairen te zenden voor den wapenstilstand en was dus gewonnen voor Krylenko's plan. Het had trouwens zijn bevelhebber, generaal Boldyrew, aangehouden.

Den 25ⁿ November kwam Krylenko te Dvinsk, bij het komitee van dit 5e leger en besprak met de leden de te nemen maatregelen.

Reeds den volgende dag, even na den middag vertrokken uit Dvinsk de parlementairen, luitenant Vladimir Chneour, van het 9e huzaren van Kiev, de krijgsdokter Michel Sagalovitch en de vrijwilliger, George Merène, leden van het komitee van het 5e leger.

In den sektor «Hannover» genaamd zouden ze de Duitschers tegemoet treden.

Om 4 m. 20 verschenen ze uit de voorste loopgraven met een witte vlag, en een hoornblazer. Ze stonden op 300 meter van de Deutsche verdedigingswerken.

Officieren lieten hen naderen en vroegen wat ze wenschten. De Duitschers erkenden hen wel, want natuurlijk dienden deze plannen de hunne.

De officieren leidden de Russische parlementairen naar Pussen, op den straatweg Dvinsk-Ponevieje. Daar stond de divisie-generaal Hofmeister, rijk uitgedost, met al zijn ridderorden op, en omringd door een schitterenden staf.

De parlementairen brachten hun verzoek over. Generaal Hofmeister antwoordde dat hij het oordeel van het Groot Hoofdkwartier zou vragen. De Russen moesten dus wachten.

Hoe ver stonden we nu van de dagen, toen men ons, Belgen, bemoedigde met de voorspelling, dat de Russen Kerstmis zouden vieren te

Berlijn! Wat was het beeld van den Russischen pletrol verdoezeld! En dat alles na het offensief van 1916 in Gallicië, dat den oorlog op een keerpunt scheen te brengen.

Het Russische front stortte nu geheel in elkaar.

Te middernacht kwam het antwoord van het Duitsch G. H. K. Men stond het verzoek toe en de afgevaardigden van beide partijen moesten op 2 December te Brest-Litowsk samen komen, om de voorwaarden van een wapenstilstand te bespreken.

Den 25ⁿ November keerden de parlementairen binnen hun linies terug.

Twee December! Dat was dus de datum in den oproep van Lenine en Trotsky genoemd. Maar hun afgevaardigden zouden met de Duitse alleen staan. We hebben in ons beknopt overzicht gezien, hoe in de Ententelanden de regeeringen de leiding vast in handen namen.

Krylenko had dus zijn eerste doel bereikt. Nu diende hij te zorgen, dat zijn bemoeiingen op dat gebied niet meer in gevaar gebracht werden door de generalen, welke de Entente getrouw bleven. En vooral had hij het gemunt op Doukhonine en Korniloff. De laatste was naar het Zuiden gevlucht.

Doukhonine weigerde echter het hoofdkwartier te verlaten.

« Met een schoonen zielenadel, bleef hij op zijn post », schreef Herval. « Ik heb duizend mogelijkheden gehad om mij te verbergen en heb die nog », verklaarde hij in den nacht van 3 December, « maar ik zal het niet doen. Ik weet, dat Krylenko mij zal aanhouden en me misschien zal laten neerschieten, doch zoo is de dood van een soldaat. Wat me alleen afschrikt is het lynchen door de menigte; ik ben bang in stukken getrokken te worden.

Ik verzoek te zeggen aan de soldaten der stormregimenten mij niet te verdedigen. Ik wil geen broederoorlog. Uw levens zijn nuttig voor het vaderland. De bolsjewisten zullen Rusland geen waren vrede schenken. Gij zijt geroepen om het land tegen den vijand te verdedigen en de Constituante tegen hen, die haar willen ontbinden. »

Zoo sprak Doukhonine en die woorden zijn echt, want ze worden bevestigd in een ondertekende getuigenis.

Terwijl hij weigerde zijn post van gevaar en van eer te verlaten, richtte Doukhonine zich tot het leger in een laatsten oproep. Nooit sprak een stervende edeler woorden:

« Soldaten-citoyens, men valt u lastig, omdat gij den vrede wenscht en onze geallieerden dien niet willen. Daarom drijft men u een verdrag te schenden met hen door den ex-Czaar gesloten.

Maar men zegt u niet, dat men u er toe drijft vrede te sluiten met de keizerlijke regeering van Duitschland, een bijna even autokratische regeering als die, waarvan de revolutie Rusland heeft bevrijd.

Op zoek naar de vrijheid, drijft men u tot de contra-revolutie, bedreigend alles te verliezen, wat veroverd is door de democratie, die pas ge-

boren is en zich nauwelijks in Rusland ontwikkelde.

Wie wil u van de vrijheid berooven en met u het gansche Russen-volk?

't Is de Duitse keizer en niet de geallieerden, die sedert het Russische volk begonnen is vrij te worden, het uit al hun macht, met de wapenen geholpen hebben en met hun geld en hun bevoorradings, om het in staat te stellen, de behaalde vrijheid en zijn democratische inrichting te bewaren.

Het is valsch te beweren, dat de geallieerden den vrede niet willen. Zij willen dien gelijk wij, maar zij wenschen een vrede, die de vrijheid der volkeren waarborgt tegen de autokratie en de militaristische macht, den hechten vrede, die ons niet in een nabije toekomst, in een nieuwen oorlog werpen zal, welke nog noodlottiger zou zijn aan deze.

De ramp schuilt niet in de naleving der verdragen, met onze geallieerden gesloten onder de regeering van den ex-Czaar, maar in de wilkekenige schending dier verdragen. Rusland zal de verdedigers van zijn democratischen toestand verliezen en in de slavernij van het Duitsch imperialisme vervallen, waar het recht, de vrijheid, het geweten vervangen worden door de vuist, het ijzer en de leugen.

Soldaten, geeft u niet over. Vrede met Duitschland is een nieuwe oorlog binnen eenigen tijd.

Duitschland zal nooit naast zich de vrije Russische democratie dulden.

De breuk met de geallieerden zal ons allen steun en hulp ontnemen en, in plaats van rust, krijgen wij een nog veel vreeselijker oorlog.

Weest er van verzekerd, dat alleen de vrijheid der geallieerden diep en edel is. Zij zullen al het mogelijke doen, om onzen toestand te verlichten en langs de wegen van het recht en de rechtvaardigheid tot den vrede te komen. »

Generaal Doukhonine.

Maar dat was waarlijk de stem van een stervende.

Tragisch verliep die nacht te Mohilev, waar het Groot Hoofdkwartier gevestigd was, deze nacht, die de voorbode was van een bloedigen dag.

Doukhonine had inderdaad nog kunnen vluchten, al werd de kans minder, maar hij liet de laatste gunstige gelegenheid verloopen en wachtte.

Krylenko, de kommissaris voor oorlog, een aspirant-officier vroeger, nu door den wil der volkskommissarissen opperbevelhebber, was op weg naar Mohilev.

XVIII.

DE MOORD OP DOUKHONINE.

Krylenko. — Lenine. — Trotsky. — Een oproep van Kerensky.

Een angstige stilte hing over het hoofdkwartier. Men wist, dat de bolsjewisten naderden. En niet alleen dreigden ze van buiten. Ook van binnen waakten ze.

Soldaten slopen loerend rond, gedachtig aan den raad van Krylenko, den generaal niet te laten ontsnappen aan het gerecht.

Om tien uur verscheen Krylenko te Mohilev, omringd van zijn staf en begeleid door matrozen van de Aurora.

Een bataljon van Sint-Georges stond opgesteld en begroette den diktator met de klanken der Marseillaise, dezelfde Marseillaise, welke toch het lied was der Fransche regimenten, die zich met doodsverachting op de Duitschers wierpen.

Krylenko vernam dat Doukhonine nog op zijn post was gebleven en stuurde de matrozen op hem af met bevel den generaal naar het station te brengen. Hij herhaalde zijn gebod, hem tegen de volkswoede te beschermen.

Een dichte menigte was samen gestroomd. Zij geleek een woelige zee. Juichtonen klonken voor Krylenko.

De matrozen kwamen bij het verblijf van den generaal. Een officier meldde zijn opdracht. Doukhonine bood niet den minsten weerstand.

«Ik weet, dat Krylenko mij aanhouden zal en misschien laat neerschieten, maar zoo is de dood van een soldaat. Wat ik vrees is het lynchen door de menigte.»

Zoo had hij gesproken in den tragischen nacht. Het oogenblik der aanhouding was thans aangebroken.

En daar stond de volksmassa, opgehitst, vol haat en nijd, met ontkende driften. Als een loeiende orkaan donderden de stemmen:

«Contra-revolutionair! Verrader van het volk! Kornilovist! Dood aan de vijanden van het volk!»

Onder die menigte waren opstokers.

En weldra klonk het:

«Levert ons den verrader! Weg met hem! Ter dood!»

De matrozen omringden nauwer hun gevangene.

«Levert hem ons!» hield het volk aan.

De toestand werd dreigend. De menigte drong op. De matrozen konden zich geen weg meer banen en duwden den generaal in de voormalige gendarmen-wacht.

De menigte omsingelde het gebouw en woeden der galme het:

«Levert ons den verrader! Ter dood!»

Men haalde versterking en soldaten en matrozen poogden nu snel den gevangene naar den trein te voeren.

De menigte drong op de bewakers aan en riep:

«Dood aan den Kornilovist!»

De soldaten schreeuwden terug, dat de generaal voor het gerecht zou gedaagd worden.

«Waarom al dien omslag?» klonk het. «Geeft hem maar aan ons! Wij zullen hem spoediger vonnissen.»

De wacht joeg het volk terug en scheen de overhand te zullen behouden.

Maar een matroos sprak het volk toe:

«Kameraden!» riep hij, «generaal Korniloff wilde onze vrijheid vernietigen en hij leeft nog. Soukhomniloff, die ons verraden heeft, leeft insgelijks nog, en zal Doukhonine nu ook ongedeerd

blijven? Dat mag niet! Nu is de macht aan ons, het volk heeft het gezag. Ter dood met hen, die verraad tegen ons plegen!»

En de matroos gaf het voorbeeld. Hij sprong naar de soldaten toe, en een bende hielp hem. Het volk drong weer op, tierend en huilend.

't Was gedaan met Doukhonine. Hetgeen hij zoo gevreesd had, geschiedde.

Het gepeupel greep hem vast en zijn bewakers konden hem niet meer beschermen.

Messen kerfden in 't lichaam, vuisten beukten in 't gezicht, op het hoofd. Knuppels bondsden neer. 't Bloedig lichaam werd verscheurd, verminkt, en rond het geschonden lijk bleef de menigte nog huilen en zingen.

Zoo stierf Doukhonine, die even te voren van zulke edele gevoelens en van hooge plichtsbetrachting blijk gegeven had.

Krylenko wachtte aan het station. Hij zag het woest tooneel, toonde zich verontwaardigd, maar, zoo hij al gewild had, ware zijn invloed te zwak geweest, om de moordery te voorkomen.

In een verslag zei hij, dat hij gepoogd had, Doukhonine te verdedigen. In een bijzondere prikaze veroordeelde hij dien moord en zei hij, dat de revolutionaire standaard door zulke feiten, welke de strengste afkeuring verdienden, bevlekt werd.

Maar aldus werd Krylenko meester van de Stavka. Hij vreesde nu hier in het leger geen tegenwerking meer voor de vredesplannen. Hij was toen 32 jaar oud. Inderdaad, hij werd den 2ⁿ Mei 1885 te Bielom, in het gouvernementgebied Smolensk geboren. Hij studeerde aan het lyceum van Lublin.

In 1906 moest hij vluchten, om meetings gehouden te hebben. Toch werd hij gevat en voor het gerecht gebracht als revolutionair. Men sprak hem vrij. Maar in Juni 1913 hield men hem opnieuw aan en verbande hem toen naar Kharkow. Even voor de oorlogsverklaring kon hij ontsnappen en naar Zwitserland vluchten, waar hij een jaar verbleef. Daarna keerde hij naar Moskou terug. Men nam hem nogmaals gevangen en zond hem naar het front. Ook hier kende men zijn gevoelens. Kerensky deed hem aanhouden, doch Verkhovski liet hem los. De bolsjewistische revolutie bracht hem thans op het voorplan.

Ook Lenine en Trotsky hadden onder 't oud regim vervolgingen gekend.

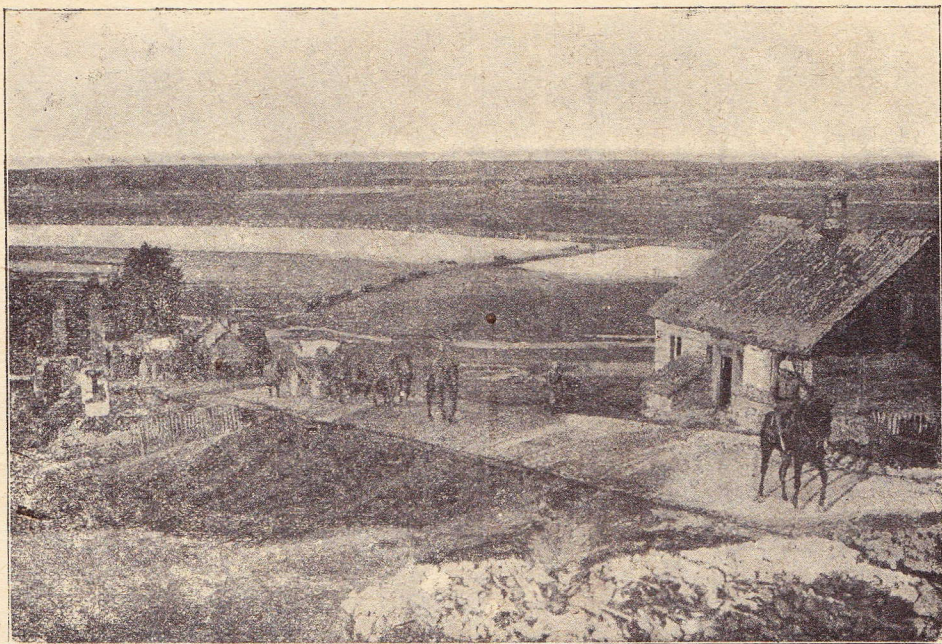
Lenine was op 10 April 1870 te Simbirsk geboren. Zijn vader was er hoofd van de volksscholen. Toen hij de hoogeschool van Kazan bezocht, hing men zijn broeder op voor samenzwering tegen Alexander III en joeg men hem uit de universiteit weg, waar hij de rechten had bestudeerd.

In 1892 maakte hij veel propaganda te Petrograd voor het socialisme. Hij had veel invloed onder de arbeiders. Natuurlijk liet men hem onder het Czaristisch stelsel dan ook niet met rust.

In 1895 kreeg hij twee jaar gevangenisstraf, waarna men hem naar Siberië verbande.

Vervolgens wist hij in 't buitenland te geraken, gaf daar bladen uit, waarin hij de noodzakelijkheid der hervormingen voor 't Russische volk betoogde.

Een Duitsche munitiekolonne trekt over een noodbrug over de Narew.

Hij wilde zeer ver gaan en werd het hoofd van een maximalistische of bolsjewistische partij.

In 1905 was hij in Rusland en nam hij deel aan het oproer. Dit mislukte en Lenine moest vluchten. In Zwitserland stelde hij opnieuw Russische bladen op. Hij zou weer de hervormingen bewerken, en kon wachten op den geschikten tijd voor de uitvoering der plannen, die zijn denkbeelden moesten doen zegevieren.

Hij keerde in Rusland terug toen de Maart-revolutie van 1917 losbrak. Kerensky was hem te zwak. We weten immers dat Lenine aan het hoofd stond der uitersten, der bolsjewisten. Hij bestreed dus Kerensky's politiek en de Oktoberdagen brachten hem ten slotte aan 't hoofd der regeering, gelijk we beschreven hebben.

Bronstein Trotsky, die aan de hoogeschool van Odessa studeerde, werd in 1901 ook al om zijn politieke werking naar Siberië gestuurd. Hij vluchtte het volgend jaar en vestigde zich te Genève. Toen stond hij tegenover Lenine, was dus geen bolsjewist, maar gematigde of mensjewist. Eerst na een verblijf te Parijs en Weenen neigde hij naar 't bolsjewisme over. Onder Kerensky werd hij aangehouden en in de gevangenis gezet, doch spoedig sloeg niet alleen 't uur der vrijheid, doch tevens dat der macht.

Door de verdwijning van Doukhonine was het gezag der bolsjewistische leiders dus versterkt.

Toch verscheen op 6 December in de « Rousskoé Slovo » nog een oproep van Kerensky tot het leger, al wist men niet, waar de voormalige regeeringschef zich nu eigenlijk bevond.

Aan de Soldaten,

« Keert tot u zelve terug! Ziet gij dan niet, hoe men van uw eenvoud partij heeft getrokken,

om u schandelijk te bedriegen? Men heeft u na drie dagen den vrede met Duitschland beloofd, en nu spreken de verraders er niet meer van. (Blijkbaar wist hij dus niet, wat er te Brest-Litowsk voorviel.)

Op den ganschen Russischen grond heeft het bloed uwer broederen gevloeid. Men heeft van u moordenaars gemaakt. Nikolaas II mag fier het hoofd verheffen; nooit hadden in zijn tijd zulke gruwelen plaats. Zelfs de uitpattingen der eerste tijden in onze geschiedenis zijn door de maatregelen van Trotsky overtroffen.

Men heeft u brood beloofd, maar de vreeselijke hongersnood begint reeds te heerschen en weldra zullen uw kinderen begrijpen, wie de oorzaak is van hun dood.

Men heeft u de regeering der vrijheid, de regeering van het arbeidende volk beloofd. Waar is die vrijheid?

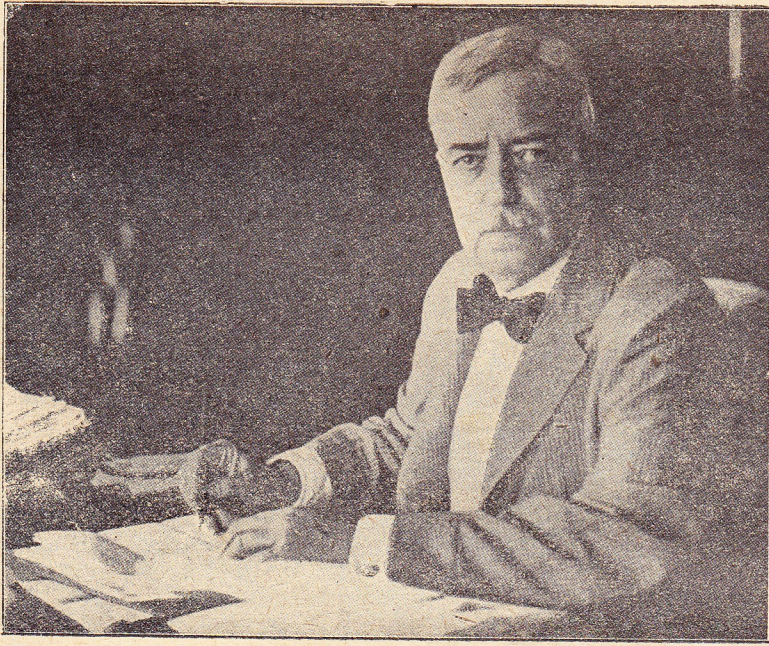
Zij is geschonden, verlaagd; een bende zinneloozen, avonturiers en verraders versmachten de vrijheid, verraden de revolutie, ruïneren ons land.

Komt tot bezinning, gij allen, die nog een overblijfsel van een geweten bezit, die nog mannen zijt. Weest burgers; brengt niet met eigen handen een laatsten slag toe aan uw land en aan de revolutie, waarvoor gij acht maanden gestreden hebt. Scheidt u van de zinneloozen en de verraders af. Keert tot het volk, keert tot den dienst van het land en der revolutie terug.

Ik zeg u dat, ik, Kerensky, die door uw leiders voor een Kornilovist en contra-revolutionair verklaard ben, maar die de Kornilovisten aan den deserteur Dybenko en aan hen, die met hem zijn, wilden uitleveren.

Gedurende acht maanden heb ik door den wil der revolutionaire democratie de vrijheid van

Robert Lansing, Amerikaansche minister van
Buitenlandsche zaken.

het volk en het toekomstig geluk der werkende massa verdedigd.

Samen met de beste mannen van Rusland, heb ik u tot voor de poorten der constitueerende vergadering geleid; nu pas, nu het geweld en de verschrikking van Lenine's willekeur en de dubbele diktatuur van Lenine-Trotsky heerschen, ziet men, dat de tijd, toen ik het gezag voerde, die der ware vrijheid was; de tijd, toen de democratie in werkelijkheid regeerde en ieders vrijheid eerbiedigde, de gelijkheid van allen verdedigde, en voor de broederschap onder de arbeiders worstelde.

Keert onmiddellijk tot u zelve terug, of het zal te laat en de staat tot ondergaan gedoemd zijn.

De hongersnood en werkloosheid zouden het geluk uwer gezinnen vernietigen.

Komt tot u zelve! »

A. Kerensky.

Die brief was een zwak stuk, vooral waar Kerensky over de Constituante spreekt, wier samenstelling hij steeds verdaagd had, al zou hij op zoo'n lichaam krachtig hebben kunnen steunen, wat de verkiezingen weldra zouden bewijzen.

De meerderheid der bevolking was immers meer voor zijn politiek dan voor de bolsjewistische; doch te vergeefs zag ze uit naar zijn krachtig optreden.

Wat kon een oproep nog bewerken? Die het gezag bezat, had het door snel uitgevoerde daden, toen eenmaal de propaganda-tijd voorbij was. En met een oproep in een blad, zou men het haar niet ontnemen. Een bewijs was het tragisch lot van Doukhonine, wiens legerorder toch meer indruk moest maken dan bovenstaand stuk.

In een ander bericht liet Kerensky eveneens weten, dat hij geen ontslag had genomen uit de voorloopige regeering, maar alleen als voorzitter van dit lichaam, gedwongen door uitzonderlijke omstandigheden, welke hij nader zou verklaren.

XIX.

DE WAPENSTILSTAND WORDT GESLOTEN.

Wij hoorden dus, dat de afgevaardigden voor de wapenstilstand-besprekingen op 2 December zouden samen komen.

De Russische parlementairen ontmoetten dien dag om twee uur na den noon, aan het station van Wilna de Duitsche, Oostenrijksche, Bulgaarsche en Turksche afgevaardigden.

De Russen waren: Soffé en Kameneff, leiders van 't bolsjewisme, Oboukhoff, een arbeider, Stockhoff, een boer, Olitch, een matroos en Bielakoff, een soldaat. Verder waren ze vergezeld van militaire raadgevers en een sekretaris.

Leopold van Beieren was door de Centralen als leider der onderhandelingen aangeduid en liet zich nu vertegenwoordigen door generaal Hofmann.

Wat moesten de Centralen wel gevoelen, toen zij met deze Russische delegatie naar Brest-Litowsk afreisden? Natuurlijk waren ze zich van hun overmacht bewust. Ze hadden er krachtig 't hunne toe bijgedragen, om het Russisch leger dat tegenover hen stond, te ontreddeeren. Ze waren er volkomen van op de hoogte, hoe hun troepen bij verder oprukken geen gewichtigen tegenstand zouden ondervinden.

En 't was hier in 't Oosten, dat ze den strijd in 't Westen hoopten te winnen, niet door geweld van wapenen echter op het Oostelijk front, maar door deze vredesonderhandelingen. En zoo redeneerden de militairen: «Als wij in het Westen meester zijn, zal Rusland zich ook te onderwerpen hebben.»

Of er was nog een mogelijkheid. Van Rusland en zijn vrede, kon invloed uitgaan naar de Entente-landen, die daar een drang naar vrede deed ontstaan. En vrede kon nu nog gesloten worden op een basis van «geen overwonnenen.»

De Russen stelden twee hoofdvoorwaarden: eerstens verbod aan de Centralen troepen van het Oosten naar het Westen te voeren; ten tweede de ontruiming van de eilanden van Moorisund.

Van dit laatste wilden de Duitschers in 't geheel niet weten. Ze noemden het een onmogelijk eisch. Bij een wapenstilstand door een niet overwonnenen toegestaan, trok deze geen troepen van bezette punten terug. Over het eerste punt moesten ze nader overleg plegen.

Eindelijk, na lange besprekingen, stelde men een voorloopige konventie op, om de vijandelijkheden te onderbreken van 7 December te middag, tot 17 December om twee uur.

Na voorafgaande waarschuwing van drie dagen, kon elke partij de vijandelijkheden herneemen.

De wapenstilstand zou heerschen op land en zee, tusschen de Baltische zee en de Zwarte zee en op het Russisch-Turksche front in Azië.

Men bepaalde een scheidingslijn tusschen beide partijen volgens het huidig front.

Ten slotte besloot men de onderhandelingen uit te stellen tot 12 December.

In den tusschentijd zetten Lenine en Trotsky hun propaganda in het buitenland voor den vrede voort.

Ze richtten een oproep tot de Deutsche soldaten en wilden, dat deze eveneens van het front zouden vertrekken, om vredesgedachten in 't binnenland te verspreiden en beloofden, dat de Russische soldaten in dien tijd geen stap vooruit zouden gaan.

Men begrijpt, hoe de Deutsche generaals bij zulk een raad moesten lachen. En toch was er ook daar wel een partij voor den vrede geneigd.

Duitschland had immers veel teleurstelling ondervonden: de inmenging van Amerika in de eerste plaats. Maar in Griekenland leed de Deutsche politiek eveneens schipbreuk. De blokkade verscherpte en de ellende nam toe. De honger begon te nijpen.

Er openbaarde zich trouwens oorlogsmoeheid over gansch Europa.

In December 1916, had men de eerste klanken der vredesklok gehoord. En het woord vrede hing nu in de lucht. En onder de menschheid heerschte de meening, dat men, over veel bezwaren nog struikelend, wel is waar, toch tot den vrede ging.

Van die stemming wilden Lenine en Trotsky gebruik maken. Zij waren niet de onnoozelen, zooals men hen toen in de pers voorstelde, natuurlijk om hun aktie te kleineeren. Lenine en

Trotsky wisten, dat ze in een weltoebereiden bodem zaaiden, vooral in de Centrale rijken.

En om dat goed te begrijpen, moeten we even den politieken en ekonomischen toestand daar nagaan.

Eerst en vooral had men de Konferentie van Stockholm gehad. Neutrale socialistenvan voorgesteld daar een bijeenkomst van socialistenvan te houden, om over den vrede te spreken. De Deutsche meerderheids-socialisten mochten ze bijwonen. Scheidemann was er heen geweest, in de hoop daar vredesbesprekingen met socialistenvan van andere landen te beginnen. Wij weten reeds, dat deze in de Entente-landen geen paspoorten verkregen.

Ook de algemeene raad der Belgische socialistische partij had beraadslaagd over de kwestie of zij een afvaardiging naar Stockholm zenden zou. De Duitschers trachtten hen te beïnvloeden en vertrouwden die taak aan zekeren dokter Hirschfeld toe. Deze begaf zich naar Gent en bood den socialistischen leider Anseele een paspoort aan voor het kongres van Stockholm.

Anseele reisde naar Brussel, om hier de socialistische leiders te spreken. Allen waren het eens, om nu geen betrekkingen aan te knopen met de Deutsche partijgenooten.

Den 24ⁿ Augustus had in het Volkshuis een nieuwe beraadslaging plaats. Er waren afgevaardigden uit alle gewesten, van waar men naar Brussel komen mocht.

De Gentenaren hadden echter geen paspoort kunnen bekomen.

Een voorstel om een afvaardiging naar Stockholm te zenden werd verworpen met 70 stemmen tegen 5. Zij, die er voor waren, gaven als reden op, dat zij daar de Deutsche socialistenvan op den waren toestand wilden wijzen.

De heer Wauters, afgevaardigde van Hoei-Borgworm, had een memorie opgesteld.

Daarin werd betoogd, dat de Belgische werklidennpartij ten volle erkende, hoe België leed en zijn bloed offerde voor het recht. Door de onafhankelijkheid te verdedigen, beschermde men ook de democratie en de vrijheid.

De partij had met teleurstelling en pijnlijke verrassing gezien, hoe het Deutsche proletariaat de imperialistische plannen van Duitschland steunde.

Engelsche arbeiders protesteerden vroeger tegen de veroveringen in Zuid-Afrika: de vrouwen in Italië beletten de militaire treinen te vertrekken voor de expedities in Abyssinië: de arbeiders van Catalonië legden algemeen den arbeid neer als protest tegen de Marokkaansche represailles. En men haalde andere voorbeelden aan van zulk verzet, doch deze waren van het Deutsche proletariaat niet bekend. Integendeel: den 4ⁿ Augustus 1914 stemden de socialistische afgevaardigden in den Reichstag eensgezind de oorlogskredieten. Zij protesteerden niet, toen de rijkskanselier de schending van Luxemburg en België aankondigde. 't Is waar, veertien hunner hadden nog gewerkt, om de kredieten te doen verwerpen, maar om de goede tucht hadden ze zich onderworpen.

Dan herinnerde de memorie aan den inval en de gruwelen, daarbij gepleegd. De Deutsche so-

Terugtocht der Russen uit Polen. Doortrekken van de stad Ostrow.

ciaal-democratie zweeg tegenover al die verschrikkingen.

Bekende vertegenwoordigers der Duitsche partij kwamen het werk hunner natie aanschouwen. Hermann Wandel, die eens in den Reichstag «Leve Frankrijk» had geroepen, kwam hier beweren, dat Deutschland aangevallen was geworden en de Franschen zich vóór de Duitschers in België bevonden.

Liebknecht zei ons, hoe ontsteld hij was, over hetgeen hij zag en hoorde, en wroeging ontstond in zijn ziel.

Dan kwamen Noske en zijn akoliet Koster ons met verbazend cynisme zeggen: «Gij hadt hen moeten laten doortrekken.»

De naleving van verdragen, en nationale eer, waren bourgeois-denkbeelden. Noske zou ons goede sociale wetten en het algemeen stemrecht bezorgen, hij, die uit Pruisen kwam.

Noske schreef dan nog een boek, om de brandstichters van Leuven te verdedigen en beweerde op de muren de sporen der kogels van vrijsschutters gezien te hebben.

Toen de eerste oorlogsgroes voorbij en de waarheid doorgedrongen was, toen de slag aan de Marne de geestdrift verkoeld had, zou men meer waarheid verwacht hebben. En wat gebeurde er? Scheidemann verwierp het voorstel onze vrienden in Holland, om een onderzoek in België in te stellen over de wijze van oorlogvoeren.

Nog zweeg die Duitsche sociaal-democratie tegenover de stelselmatige vernieling van België, van onze nijverheid, de wegvoering der machines en grondstoffen. Zij liet onze spoorweglieden en groeve werkers veroordeelen, omdat zij weigerden voor den vijand te werken; zij zweeg tegen-

over de talloze veroordeelingen tot verbanning, gevangenis en dood, die onze onbuigbare bevolking voortdurend troffen, dikwijls zonder het minste vonnis.

Integendeel, de socialistische meerderheid stemde in den Reichstag steeds dubbelzinnige moties, die voor de politiek der imperialisten gunstig waren.

In November 1915, bij een interpellatie over wenschelijke vredesonderhandelingen, verwierp de meerderheid der socialisten een formule, van de minderheid, om onderhandelingen aan te knopen op de basis, die nu zoo verdedigd wordt: «Zonder inlijving of vergoedingen.» Heine juichte de verklaringen der regeering toe, beweerend, dat de militaire gebeurtenissen het oogeblik bepalen, om over den vrede te spreken. Sudekum eischte openlijk «waarborgen aan de grenzen, noodig voor zijn land.»

Dezelfde dubbelzinnige houding tegenover de duikbootkwestie: de socialistische meerderheid stemt de motie voor den onbeperkten duikbootoorlog, zonder aanzien van het volkerenrecht, waarop de minderheid wees.

Maar vooral bij de oplichting in massa, bij tienduizenden onzer Belgische arbeiders, werklozen of niet, was het dat het misprijzen voor de rechten van elk mensch, van iederen arbeider, zich op 't wreedst, en 't meest cynisch openbaarde. Waar zijn de protesten der meerderheid van de socialisten gebleven? En hun protest tegen de gruwelijke behandeling dier ongelukkigen?

En met een gewetenloosheid, die alle verbeelding te boven gaat, durft een hunner syndikale leiders, Bauer, nog komen zeggen, dat de maatregelen tegen de werklozen, ingeblazen werden